

УДК 94(477)(092)

А.Г.Філінюк

**Павло-Роберт Маґочій – почесний професор
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка**

У статті охарактеризовано життєвий шлях і науковий доробок відомого в Україні та світі історика, невтомного дослідника і популяризатора минулого України, завідувача кафедри українознавчих студій Торонтського університету Канада), почесного професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктора історії, професора, дійсного члена Канадської королівської академії наук Павла-Роберта Маґочія. Зокрема, зазначено про закінчення ним у 1966 р. Ратгерського університету та аспірантури Принстонського університету – в 1972 р., його наукової і науково-педагогічної діяльності протягом 1970–1980 рр. в Українському науковому інституті Гарвардського університету, де досліджував минуле Галичини ХІХ ст. і як перший відповідальний редактор забезпечував видання Гарвардської серії українознавчих студій.

Наголошено, що П.-Р.Маґочій з 1981 р. проживає в Канаді, органічно поєднуючи багатогранну науково-педагогічну та дослідницьку роботу на посадах професора історії та політології, професора кафедри українських студій університету в Торонто, керівника Інституту історії полікультурної спільноти провінції Онтаріо, головного редактора “Енциклопедії народів Канади”.

Його наукові інтереси пов'язані з дослідженням історії України та Підкарпатської Русі, етнічних груп сучасної Канади і проблем націоналізму та етнічних груп прикордоння. Творчий доробок П.-Р.Маґочія складає понад 600 наукових і науково-публіцистичних праць з проблем історії, політології, бібліографії, соціолінгвістики та картографії, які побачили світ більш як 50 країнх світу англійською, німецькою, французькою, китайською, українською та іншими слов'янськими мовами.

Одночасно вчений бере участь у діяльності Наукового товариства імені Тараса Шевченка в Канаді, виконавчого комітету та наукової ради Товариства українсько-єврейського порозуміння, Центру європейських, російських та євразійських досліджень, Комітету словацьких студій університету в Торонто та Комітету з бібліографії та документації Американського-слав'янського товариства. Професор є багаторічним консультантом Управління статистики Канади, Статистичного бюро США з питань етнічних меншин, консультант канадського уряду з питань мультикультуралізму, Секретаріату з християнського екуменізму Ватикану, Інституту соціальної антропології ім. М.Планка в Німеччині.

В 1980 р. П.-Р.Маґочій здобув вчене звання професора, у 1996 р. обраний

дійсним членом Канадської королівської академії наук, нині – академік Міжнародної слов'янської академії наук в Києві.

Обгрунтовано тезу про системну наукову та науково-педагогічну співпрацю відомого історика з Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, що виразилося в його регулярних зустрічах з науково-педагогічними працівниками і студентами вишу, читанні лекцій для студентів і магістрантів історичного факультету, презентації своїх численних праць, участі в роботі редакційної колегії фахового наукового видання “Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки”.

Ключові слова: Павло-Роберт Магочій, американсько-канадський історик, університет у Торонто, співпраця, почесний професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Передусім, зазначимо, що важливим напрямом функціонування вітчизняної вищої школи загалом і Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка зокрема, є вихід наукової діяльності на міжнародну арену. Міжнародне співробітництво в його діяльності посідає чільне місце і здійснюється в багатьох напрямках і формах. Свідченням цього офіційні угоди із 53 закордонними ВНЗ і організаціями. Університет є постійним членом Асоціації європейських університетів, у січні 2008 р. виступив співзасновником Консорціуму Варшавського та українських університетів, а в квітні того ж року прийнятий до Міжнародної Асоціації Університетів (МАУ).

Основною метою міжнародного співробітництва університету є нарощування контактів у сфері спільного виконання науково-практичних проектів, проведення науково-практичних конференцій, семінарів, видання спільних збірників. Саме це створює можливості розширювати кордони міжнародного співробітництва, підвищувати ефективність співпраці та зміцнювати існуючі відносини.

Серед напрямків міжнародної співпраці особливе місце належить професорсько-викладачкій мобільності, підвалини якої були закладені ще в перші роки існування вишу. Підкреслимо, що, продовжуючи кращі традиції першого ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка нещодавно поповнився ще одним іноземним почесним професором, доктором історії, професором, завідувачем кафедри українознавчих студій Торонтського університету (Канада), відомим американсько-канадським істориком угорсько-українського походження в галузі історії України, Підкарпатської Русі та етнічних груп сучасної Канади, дійсним членом академії наук Королівського товариства Канади Павлом-Робертом Магочієм. Рішення про це ухвалила вчена рада університету 25 січня 2015 р. на клопотання кафедри історії України, з яким звернувся її завідувач доктор історичних наук, професор Анатолій Філінюк.

Слід зазначити, що в Україні ім'я П.-Р. Магочія добре відоме як завдяки багатогранній діяльності його самого, так і численним публікаціям про його

наукові здобутки та популяризацію української історії, зокрема С.Віднянського [1-3], В.Падяка [23-24].

Павло-Роберт Магочій народився 26 січня 1945 р. в м.Інглвуд, штат Нью-Джерсі, США) у родині вихідців із Закарпаття – угорця та карпатської русинки. Представник т.зв. третього покоління іммігрантів. У 1966 р. закінчив Ратгерський університет та в 1972 р. аспірантуру Принстонського університету, ставши після захисту дисертації доктором філософії в галузі історії. Впродовж 1971–1980 рр. працював в Українському науковому інституті Гарвардського університету поруч і під керівництвом відомого ученого Омеляна Прицака, досліджував історію Галичини ХІХ ст. У 1975 р. став першим відповідальним редактором Гарвардської серії українознавчих студій і забезпечував їх видання до 1982 р. [1, с. 417].

Упродовж останніх 36 років (з 1980 р.) працює професором історії та політології Торонтського університету (Канада), де водночас очолює кафедру українських студій. У 1990–1997 рр. керував Інститутом історії полікультурної спільноти провінції Онтаріо; У 1999 р. виступав головним редактором “Енциклопедії народів Канади”. В 1989 р. читав курс української історії у Гебрейському університеті в Єрусалимі. Був науковим консультантом Інституту соціальної антропології ім. М.Планка в Німеччині (2001, 2002, 2003, 2006).

У 1980 р., у 35-річному віці Павло-Роберт Магочій здобув вчене звання професора, а в 1996 р. (в 51 рік) був обраний дійсним членом Канадської королівської академії наук. Нині Магочій – академік Міжнародної слов’янської академії наук в Києві, дійсний член Наукового товариства ім. Т.Шевченка в Канаді, член виконавчого комітету та наукової ради Товариства українсько-єврейського порозуміння Торонтського університету, член Центру європейських, російських та євразійських досліджень Торонтського університету, член Комітету словацьких студій Торонтського університету, член Комітету з бібліографії та документації Американського-славистичного товариства, консультант Управління статистики Канади, консультант Статистичного бюро США з питань етнічних меншин, консультант канадського уряду з питань мультикультуралізму, консультант Секретаріату з християнського екуменізму Ватикану.

Зазначене дає цілком об’єктивні підстави зробити висновок про багатогранну науково-педагогічну, дослідницьку та громадську діяльність Пола Роберта Магочія. Свої понад 45 років викладацької роботи у вищих навчальних закладах США і Канади професор органічно поєднує із невтомною працею з вивчення, реконструкції і популяризації минулого. Його наукові інтереси зосереджені на дослідженні історії України та Підкарпатської Русі, етнічних груп сучасної Канади і проблем націоналізму та етнічних груп прикордоння. Творчий доробок професора П.-Р.Магочія складає понад 600 наукових і науково-публіцистичних праць з історії, політології, бібліографії, соціолінгвістики та картографії, які побачили світ більш як 50 країнах світу англійською, німецькою, французькою, китайською, українською та іншими слов’янськими мовами.

Від 1978 П.-Р.Магочій є президентом-засновником Карпаторуського дослідного центру США (англ. Carpatho-Rusyn Research Center), який видає у США та Європі наукові й науково-популярні праці з історії і культури русинів. П.-Р.Магочій та його однодумці вважають, що русини, у тому числі закарпатські українці, є окремим східнослов'янським народом, який сформувався в Центральній Європі. Голова Світової ради русинів (2005–2009).

Професор Павло Магочій – організатор багатьох наукових конференцій, зокрема Міжнародної наукової конференції, присвяченої митрополитові Андрієві Шептицькому. Її матеріали увійшли до наукового збірника “Morality and Reality: The Life and Times of Andrei Sheptyts’kyi” (1989), укладачем котрого виступив П.-Р. Магочій) [21].

Учений по декілька разів на рік відвідує Україну, насамперед Закарпаття, для участі в конференціях і конгресах, презентації нових книг, популяризації історичного минулого українського народу. Зокрема, брав участь у роботі численних конгресів (9-го Міжнародного конгресу славистів у Києві (1983), 1-го (Київ, 1991), 5-го (Чернівці, 2003), 6-го (Донецьк, 2005) міжнародних конгресів українців).

Автору цих рядків випала нагода брати участь у роботі Всесвітнього конгресу українців у м. Чернівці. Саме тоді, восени 2002 р., вперше слухав не зовсім традиційну доповідь українсько-канадського історика П.-Р.Магочія про підходи до вивчення нашого минулого. Власне, вона зводилася до розкриття бачення ученим теоретичних і методологічних засад сучасного українського дискурсу. В його основу доповідач поклав майже невідому тоді для вітчизняних дослідників концепцію численних лояльностей і виключеної ідентичності та проілюстрував її як ключа для з’ясування багатогранності українського відродження XIX ст. і, що не менш важливо, розуміння особливостей української ментальності і національної свідомості. Принаймні, велика делегація з Кам’янець-Подільського отримала чимало інформації для роздумів і пошуку нових підходів до осмислення вітчизняної історії. Цінним стало і те, що спілкування та співпраця з науковцями української діаспори виявилися вкрай необхідними.

В 2012–2014 рр., у рамках кількох великих турів містами України, професор П.-Р.Магочій презентував свої праці в багатьох університетах України. Зокрема, 25 квітня 2013 р., поряд із провідними університетами Києва, Харкова, Ужгорода, Донецька, Маріуполя [5, 26] тощо, відбулася презентація фундаментальної праці “Україна. Історія її земель та народів” (Ужгород, 2012, 906 с.): переклад українською мовою англomовної версії історії України авторства П.-Р.Магочія, яка неодноразово видавалася в Канаді та США і набула неабиякої популярності серед англomовного читача, в нашому національному університеті. У зустрічі брали участь Валерій Падяк (викладач Пряшівського університету, Словаччина), викладачі та студенти історичного факультету, науковці музею-заповідника, вчителі історії міста та представники місцевих ЗМІ. В її ході розгорнулася жвава дискусія з багатьох важливих питань історії України

– національної самоідентифікації карпаторусинів, перспектив розвитку української історичної науки тощо.

Вслід за цим, протягом тижня професор прочитав цикл лекцій з історії русинів на історичному факультеті, що сприяло істотному поглибленню знань студентів з цієї проблеми. А 22 вересня 2014 р. професор презентував на факультеті свою чергову книгу “Крим – наша благословенна земля” [10].

На таких змістовних і по-справжньому демократичних зустрічах практично кожен присутній мав можливість ставити питання автору і висловлювати свої думки щодо презентованих праць. Професор П.-Р.Магочій відзначив високий інтерес та активність учасників таких зібрань, особливо студентського загалу історичного факультету, ділився власними творчими планами на майбутнє. Кожного разу презентації завершувалися автографами-сесіями, під час яких всі бажаючі отримували примірники праць П.-Р.Магочія, підписані безпосередньо автором.

У рамках цих презентацій автор ознайомив учасників зустрічей з власним поглядом на виклад історичного минулого України, який суттєво відрізняється від підходів переважної більшості вітчизняних учених. Йдеться про те, що П.-Р.Магочій розглядає не історію українського народу, української держави, як історію всіх народів, які в різні часи населяли територію сучасної України. На наше переконання, презентована перша книга П.-Р.Магочія “Україна. Історія її земель та народів” стала одним з перших і доволі вдалих зарубіжних синтезів українського минулого, що побачила світ з моменту здобуття Україною незалежності і водночас першою історією української території та етносів, котрі її населяють.

Підвищена зацікавленість до творчого доробку професора, очевидно, пояснюється тим, що в ньому віддзеркалюється високий професіоналізм, глибоке проникнення в суть досліджуваних проблем, його вміння знаходити і давати аргументовані відповіді на актуальні й нерідко незручні запитання в царині історії, культури, картографії, міжнаціональних взаємин, у сфері сучасних викликів. Імпонує позиція дослідника про громадянський та інтелектуальний обов’язок істориків щодо створення національних або властиво державних історій, які б давали голос всім громадянам, повідомляли про культуру будь-якого національного чи етнолінгвістичного походження [18, с. 58]. Ось чому відомий в Україні фахівець у галузі вітчизняної історіографії І. Колесник зазначає, що заслуга Магочія-історика “... полягає у відмові від пануючих інтелектуальних догм та відкритості його до пошуків нових підходів і схем національних історій” [8, с. 342].

Звертаючись до тексту праці “Україна: історія її земель та народів” [19] можна без перебільшення наголосити, що вона є однією з найбільш послідовних та успішних спроб написати територіальну, багатоетнічну історію України – історію, що розглядається в широкому порівняльному міжнародному контексті. За висловом Валерія Падяка, “концепція історичного шляху України, запропонована проф. Магочі, спричинила справжню революцію

у розумінні того, що є історією України – історія її титульної нації чи сума історій усіх народів, що традиційно заселяли й заселяють простори, які охоплює сучасна держава Україна?!”. Акцентуючи на цьому, В.Падяк підкреслює, що “праці професора Магочі стали тим містком, який дозволяє моделювати модерну Україну майбутнього – поліетнічну, з сильним центром та самобутніми регіонами, самодостатню в економічному сенсі, європейську за моральними та інтелектуальними цінностями” [22, с. 111]. На наше переконання, праця, написана на високому науковому рівні, цікава і захоплююча за стилем викладу, є прикладом вдалого компактного однотомового викладу історії України від найдавніших часів до сучасності.

Така думка перегукується з оцінкою, яку зробив книзі київський дослідник Олексій Ясь, зазначивши, що її текст “витворює не стільки просторово-територіальний, скільки мультикультурний та поліетнічний образ, точніше низку сполучених між собою образів історії України. Цей досвід культурознавчої репрезентації територіальної історії досить цікавий для українських дослідників у світлі сучасних наукових інтерпретацій. Водночас зазначена книга дозволяє не тільки скласти певні уявлення про те, як сприймається українська минувшина у західному світі, а й замислитися щодо сучасних способів її представлення англomовній читацькій аудиторії” [28, с. 215].

У цьому зв’язку варто згадати оцінку праці відомого американського історика українського походження С.Плохія, який зазначив, що “П.Р.Магочій зумів написати історію України не тільки довшу, але й значно повнішу, ніж О.Субтельний, знайшовши в ній місце особам і подіям, яких у традиційному наративі не було, хоча вони вельми важливі для розуміння минулого й теперішнього України. Розділи та карти Магочієвої “Історії України”, присвячені народам Східної й Західної України, є наочним свідченням новизни його підходу до української минувшини. Ще більш покаже у цьому контексті порівняння його нещодавно виданої праці “Україна: ілюстрована історія” (“Ukraine: An Illustrated History”) з її далеким прототипом – “Ілюстрованою історією України” М.Грушевського, опублікованою в 1911 р.”. Продовжуючи аналіз дослідження С.Плохій зауважив, що “Історичний наратив П.Р.Магочія, без сумніву, багатший за наратив М.Грушевського і приділяє значно більше уваги багатоетнічній та мультикультурній історії України, уводячи до неї персоналії з проросійською орієнтацією, провідних представників єврейського, польського й кримсько-татарського культурних відроджень в Україні” [25, с. 8, 9].

Як зазначає І.Колесник, “Павло Роберт Магочій – знаний в українській історіографії історик, праці, ідеї, методологічні підходи якого викликають увагу, дискусії, різні інтелектуальні реакції” [8, с. 341]. У цьому зв’язку доволі цікавим і винятково актуальним науковим проектом професора П.-Р.Магочія стала книга “Крим наша благословенна земля”, що побачила світ у 2014 р. Не зважаючи на досить їдку рецензію на книгу О.І.Галенка [4, с. 219-218], що в ній є не лише дискусійні, а й містяться позитивні моменти. Саме тому праці викликали жвавий інтерес як серед студентів, так і серед викладачів універ-

ситету, представників громадськості міста над Смотричем і всієї України [9-19]. Про це свідчить нинішня виставка наукового доробку вченого, який узагальнений в ювілейному збірнику на честь професора Павла-Роберта Магочія із оцінками та враженнями представників багатьох країн світу [27].

Нині варто наголосити на тому, що в 2015 р. учений видав книгу “Кожен карпаторусин є русином..., але не кожен русин є карпаторусином” [14], де простежує еволюцію національної самосвідомості карпатських русинів як автохтонного східнослов’янського етносу південних і північних схилів Карпат. Підсумовуючи оцінки провідних учених щодо праць професора П.-Р.Магочія з історії України, звернемося до узагальнень Григорія Грабовича, який підкреслює, що у центрі його наукового підходу “лежить увага до етнічної різноманітності та мультикультурної тканини української історії, що не лише робить її більш комплексною і привабливою, а й звільняє від пут телеології (чи то пак, примордіалізму), яка є звичною для цієї дисципліни. Відповідно, науковець не створює “проблему”, а проблематизує дисципліну, тобто надає їй нового імпульсу” [6, с. 286].

Особливий інтерес викликає нова праця П.-Р.Магочія “Євреї та Україні: тисячоліття співіснування”, написана в співавторстві зі знаним Й.Петровським-Штерном й видана щойно в Ужгородському видавництві Валерія Падяка [810]. Прикметно, що на Книжковому форумі у Львові, який відбувся в вересні 2016 р., це фундаментальне дослідження стало переможцем конкурсу “Найкраща книга Форуму–2016” і нагороджене Персональною відзнакою Президента Форуму видавців України Олександри Коваль поряд із працями В.Горбуліна “Donbas and Crimea: return at what price? (К., 2016”, С.Плохія “Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності” (Харків, 2016), Л.Лук’яненка “Шлях до відродження. – К., 2016”) та Б.Ложкіна “Четверта республіка. Чому Європі потрібна Україна, а Україні – Європа (Харків, 2016) [20].

Слід також наголосити, що професор П.-Р.Магочій у 2014 р. охоче погодився на участь у роботі редакційної колегії наукового видання кафедри історії України “Вісник Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки”. За його участю вийшли сьомий, восьмий і дев’ятий випуски цього фахового збірника “Вісник Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки”, що стало однією з умов виконання нинішніх вимог ВАК МОН України для забезпечення його перереєстрації та індексації наукометричною базою Google Scholar. Більше того, завдяки редакційній роботі своїм вагомим досвідом істотно учений збагачує всю міжнародну співпрацю навчального закладу, робить можливим ознайомлення з його дослідницькою практикою в галузі історичних наук науковою спільнотою Канади та США.

Кожного приїзду до Кам’янець-Подільського професор П.-Р.Магочій робить університету свої книжкові подарунки й тим самим збагачує нашу наукову бібліотеку найновішими надходженнями, які активно використовуються в

навчальному процесі. Не порушив цієї традиції професор і останнього разу, подарувавши науковій бібліотеці більшість своїх наукових праць.

Саме такі ділові та науково-педагогічні вияви співпраці дали підстави для колективу кафедри історії України порушити клопотання перед ректором і вченою радою вишу про обрання професора Павла-Роберта Магочія почесним професором одного з найстаріших в Україні університету. І вчена рада 25 січня 2015 р. одностайно обрала американсько-канадського вченого-українознавця почесним професором нашого вишу. 21 вересня 2016 р. в конференц-залі головного корпусу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулося розширене засідання вченої ради, на якому ректор професор С.А.Копилов вручив П.-Р.Магочію диплом і мантию почесного професора. Зі вступним словом засідання відкрив ректор університету професор С.А.Копилов, в якому окреслив основні віхи життя та діяльності П.-Р.Магочія. Доповідь на тему “Павло-Роберт Магочій – почесний професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка” виголосив завідувач кафедри історії України доктор історичних наук, професор А.Г.Філінюк, в якій дав глибоку характеристику науковій і науково-педагогічній роботі іноземного почесного професора та його тісної та змістовної співпраці з колективом вишу. Після цього ректор університету Сергій Копилов вручив канадському вченому диплом почесного професора. Засідання завершилося блискучою інаугураційною лекцією почесного професора, що містила три тематичних блоки – про бюрократичне мислення, виклики сучасних інформаційних технологій та визнання поліетнічності й багатокультурності реального світу [7], презентацією його численних праць і колективним фотографуванням.

Варто зауважити, що всі учасники зібрання з великою увагою вислухали лекцію нового почесного професора. В ній лектор наголосив, що ми всі потрапили в залежність від великого всевладного “Бога комп'ютера” та низки “менших богів”: телефонів й айфонів, разом із різними формами комунікації та інформації, які чомусь мають інфантильні назви: Google, Facebook, Twitter т.і. За задумом, вони були створені, щоб полегшити нам життя. Однак, чи вдалось це реалізувати, коли колеги-науковці марнують велику кількість безцінного для творчої праці часу на перевірку своїх е-майлів, спілкування через соціальні мережі навіть сидючи в одному приміщенні, й свідомо чи підсвідомо підсилюють свою залежність від комп'ютерних технологій? На жаль, студенти часто починають свої гуманітарні студії на будь-яку тему не з друкованої, перевіреної наукової продукції, а з Інтернету, наприклад, із “Вікіпедії”. Тривогу викликає той факт, що ці джерела набувають статусу авторитету, особливо для сучасних студентів, які отримують знання про світ за допомогою комп'ютера і очікують, що ці джерела і знання є об'єктивними та надійними. Професор резюмував свої тези, побажавши учасникам засідання позбуватись бюрократичного мислення, пильнувати, щоб сучасні технології не стали вище і дорожче всього і пишатись багатокультурною спадщиною України в той час,

коли вона намагається здобути своє належне місце серед інших багатокультурних країн [57].

Отже, відомий американсько-канадський історик угорсько-українського походження, професор П.-Р.Магочій проводить значну громадсько-політичну роботу з популяризації історії України взагалі й русинського питання зокрема, серед північноамериканської громадськості. До того ж, ставши почесним професором Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, учений ще й докладає значних зусиль для рецепції одного з найстаріших українських вишів у науковому та освітньому просторі європейської і світової спільноти.

Список використаних джерел і літератури

1. Віднянський, С. В. Магочій Павло-Роберт / С. В. Віднянський // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Ми / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наук. думка, 2009. – С. 417-418.

2. Віднянський, С. В. Магочій Павло Роберт / С. В. Віднянський // Українські історики ХХ ст.: Біобібліографічний довідник, вип. 2, ч. 1. Київ – Львів, 2003.

3. Віднянський, С. В. Павел Роберт Магочій (26.1.1945): Основатель модерного русинства / С. В. Віднянський // 100 визначальних русинів очима сучасників, ч. 1. Пряшів, 2007.

4. Галенко, О. І. Магочій П.-Р. Крим: наша благословенна земля / О. І. Галенко. – Укр. іст. журн. – 2014. – № 3. – С. 219-228.

5. Горб, С. С. Презентація книги Пола Роберта Магочія [Електронний ресурс] / Євген Горб. – Режим доступу: http://istfak.org.ua/novini/78-korisni_statti/715-prezentatsiia-knyhu-pola-roberta-mahochiia.

6. Грабович, Г. “Пролема Магочія”: попередня деконструкція та концептуалізація / Григорій Грабович // Ювілейний збірник на честь професора Павла-Роберта Магочія = A jubilee collection: essays in honor of professor Paul Robert Magocsi: до 70-річчя від дня народження науковця = on his 70th Birthday / відп. ред. та упоряд.: Валерій Падяк, Патріція Крафчик = editor sand Compilers: Valerii Padiak, Patricia A. Krafcik; вип. ред.: Лариса Льченко. – Ужгород; Пряшів; Нью-Йорк = Uzhhorod; Presov; New York: Вид-во В.Падяка = Valerii Padiak Publishers, 2015. – С. 281-289.

7. Грушанська, О. Канадський учений став Почесним професором Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] / Оксана Грушанська. – Режим доступу: <http://meridian.kpnu.edu.ua/2016/09/21/amerykanskyj-uchenyj-stav-pochesnym-profesorom-kamyanets-podilskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-ivana-ohijenka/>.

8. Колесник, І. Історія України між інтелектуальними догмами та новаціями. (З нагоди ювілею Павла Роберта Магочія) / Ірина Колесник // Ювілейний збірник на честь професора Павла-Роберта Магочія = A jubilee collection: essays in honor of professor Paul Robert Magocsi: до 70-річчя від дня народження науковця = on his 70th Birthday / відп. ред. та упоряд.: Валерій Падяк, Патріція Крафчик = editor sand Compilers: Valerii Padiak, Patricia A. Krafcik; вип. Ред.: Лариса Льченко. – Ужгород; Пряшів; Нью-Йорк = Uzhhorod; Presov; New York: Вид-во В.Падяка = Valerii Padiak Publishers, 2015. – С. 341-349.

9. Магочій, П.-Р. Галичина (історичні есе) / Павло-Роберт Магочій; передм. В. В. Грабовецького. – Львів, 1994. – 322 с.

10. Магочій, П.-Р. Євреї та українці: тисячоліття співіснування / Павло-Роберт Магочій, Йоханан Петровський-Штерн; пер. з англ. Оксани Форостини; редукр. вид. Валерій Падяк. – Ужгород: Вид-во Валерія Падяка, 2016. – 316 с.+XII с.; іл.+мапи.

11. Магочій, П.-Р. Європська Україна чи євразійська Малоросія? / Павло-Роберт Магочій // Критика. – 2015. – Число 9-10 (203-204). – С. 19-22.

12. Магочій, П.-Р. Ілюстрована історія України / Павло-Роберт Магочій; пер. з англ. [С. Біленький]. – К.: Критика, 2012. – 446, [49] с.

13. Магочій, П.-Р. Історія України / Павло-Роберт Магочій; авторизов. пер. з англ. – К.: Критика, 2007. – 639 с.

14. Магочій, П.-Р. Кожен карпаторусин є русином... але не кожен русин є карпаторусином: статті / П.-Р. Магочій; пер. з англ. Н. Кушко, С. Біленький; з нім. Ю. Дуркот; ред. укр. тексту В. Падяк. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2015. – 132 с.

15. Магочій, П.-Р. Конструювання чи деконструкція: як повинна виглядати “майбутня історія України” / П.-Р. Магочій // Укр. іст. журн. – 2013. – № 4. – С. 4-7.

16. Магочій, П.-Р. Крим наша благословенна земля / Павло-Роберт Магочій; карти П.-Р. Магочія; пер. з англ.: О. Сидорчука та Н. Кушко. – Ужгород: вид-во В. Падяка, 2014. – 160 с.

17. Магочій, П.-Р. Про написання історії народів і держав / Павло-Роберт Магочій // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. – Вип. 3. – Ч. 1. – К., 2008. – С. 58-76.

18. Магочій, П.-Р. Українське національне відродження: нова аналітична структура / П.-Р. Магочій // Укр. іст. журн. – 1990. – № 3. – С. 97-107.

19. Магочій, П.-Р. Україна: історія її земель та народів / Авториз. пер. з англ. Е. Гайдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук; наук. ред. С. Біленький; відп. ред. В. Падяк. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.

20. Оголошено переможців конкурсу “Найкраща книга Форуму-2016” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookforum.ua/ogolosheno-peremozhhtsiv-konkursu-najkrashha-knyga-forumu-2016/>.

21. Пол Роберт Магочі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Пол_Роберт_Магочі

22. Падяк, В. Наукові магістралі професора Павла Роберта Магочі: у дорогу нам потрібні сир та червоне вино // Валерій Падяк // Ювілейний збірник на честь професора Павла-Роберта Магочія = A jubilee collection: essays in honor of professor Paul Robert Magocsi: до 70-річчя від дня народження науковця = on his 70th Birthday / відп. ред. та упоряд.: Валерій Падяк, Патріція Крафчик = editor sand Compilers: Valerii Padiak, Patricia A. Krafcik; вип. ред.: Лариса Ляченко. – Ужгород; Пряшів; Нью-Йорк = Uzhhorod; Presov; New York: Вид-во В. Падяка = Valerii Padiak Publishers, 2015. – С. 109-115.

23. Падяк, В. Павел Роберт Магочій (26.1.1945): Основатель современного русинства / В. Падяк // 100 визначальних русинів очима сучасників, ч. 1. Пряшів, 2007.

24. Падяк, В. Павел Роберт Магочій: 60-річчя визначного русиніста сучасності, карпатознавця / В. Падяк // Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2005 рік. – Ужгород, 2004.

25. Плохій, С. М. Якої історії потребує сучасна Україна? / С. М. Плохій // Укр. іст. журн. – 2013. – № 3. – С. 4-12.

26. Презентація книги професора Пола-Роберта Магочія “Україна: історія її земель та народів” (3 травня 2012 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www-philosophy.univer.kharkov.ua/ua/kafedra/news_ua/news_8.html.

27. Ювілейний збірник на честь професора Павла-Роберта Магочія = A jubilee collection: essays in honor of professor Paul Robert Magocsi: до 70-річчя від дня народження науковця = on his 70th Birthday / відп. ред. та упоряд.: Валерій Падяк, Патріція Крафчик = editor and Compilers: Valerii Padiak, Patricia A. Krafcik; вип. ред.: Лариса Львченко. – Ужгород; Пряшів; Нью-Йорк = Uzhhorod; Presov; New York: Вид-во В. Падяка = Valerii Padiak Publishers, 2015. – 616 с.

28. Ясь, О. В. Магочій П.-Р. Україна: Історія її земель та народів / О. В. Ясь / Укр. іст. журн. – 2013. – № 5. – С. 212-215.

Anatoly Filinyuk

**Pavlo-Robert Mahochii – a Honourable Professor
of Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University**

The article describes life and scientific achievements of known in Ukraine and abroad historian, researcher and tireless promoter of Ukraine past, head of the Department of Ukrainian Studies at University of Toronto (Canada), a Honourable Professor of Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University, Doctor of History, Professor, Member of Canadian Royal Academy of Sciences, Robert-Paul Mahochii. In the article are specified such facts as his graduation of Rutgers University in 1966 and Princeton University in 1972, his scientific and educational activities during 1970–1980 in the Harvard Ukrainian Research Institute, where he had studied the history of Galicia of the nineteenth century and as the first executive editor provided Harvard Ukrainian Studies Series.

It is emphasized that P.-R. Mahochii is living in Canada since of 1981, organically combining multifaceted scientific-educational work and research work as a professor of history and political science, professor of Ukrainian Studies at the University of Toronto, head of the Institute of History of multicultural community of Ontario, editor-in-chief of the “Encyclopedia of the peoples of Canada”.

His research interests are connected with the study of the history of Ukraine and Carpathian Rus, of ethnic groups of modern Canada and problem of nationalism and ethnic groups in the border areas. P.-R. Mahochii's creative legacy includes more than 600 scientific and journalistic works on history, political science, bibliography, cartography and sociolinguistics, which saw the world in more than 50 countries around the world in English, German, French, Chinese, Ukrainian and other Slavic languages.

Simultaneously, a scientist is actively involved in the work of the Taras Shevchenko Scientific Society in Canada, the Executive Committee and the Scientific Council of the Society of Ukrainian-Jewish Understanding, the Center

for European, Russian and Eurasian Studies, Committee of Slovak Studies at the University of Toronto and the Committee of bibliography and documentation American-Slavic Society. The professor is a longtime-advisor of the Statistics Canada, US Bureau of Statistics on ethnic minorities, he is a consultant at the Canadian government, as for multiculturalism issues, at the Secretariat of Christian ecumenism of Vatican Institute and at Max-Planck suInstitute of Social Anthropology in Germany.

In 1980 P.-R.Mahochii became a Professor in 1996, he was selected a member of the Canadian Royal Academy of Sciences, now he is an Academician of the International Slavonic Academy of Sciences in Kyiv.

In this research the thesis of systematic research and scientific and educational cooperation with well-known historian Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University is approved, which resulted in his regular meetings with scientific and pedagogical staff and students of the university, lectures for undergraduate and graduate Faculty of History, presented in his numerous publications, participation in the editorial board of scientific publication "Journal of Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University. Historical science".

Keywords: Pavlo-Robert Mahochii, US-Canadian historian, University of Toronto, collaboration, Honourable Professor, Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University.

А.Г.Филинюк

Павел-Роберт Магочий – почетный профессор Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко

В статье охарактеризован жизненный путь и научное наследие известного в Украине и мире историка, неутомимого исследователя и популяризатора прошлого Украины, заведующего кафедрой украиноведения университета в Торонто, (Канада), почетного профессора Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко, доктора истории, профессора, действительного члена Канадской королевской академии наук Павла-Роберта Магочия. В частности, говорится об окончании им в 1966 г. университета г.Ратгер в аспирантуре Принстонского университета – в 1972 г., его научной и научно-педагогической деятельности на протяжении 1970–1980 гг. в Украинском научном институте Гарвардского университета, где он изучал прошлое Галиции XIX в. и как первый ответственный редактор обеспечивал издание Гарвардской серии украинских студий.

Акцентировано внимание на том, что П.-Р.Магочий с 1981 г. проживает в Канаде, органически объединяя многогранную научно-педагогическую и исследовательскую работу на должностях профессора истории и политологии, профессора кафедры украиноведения университета в Торонто, руководителя Института истории поликультурной общности провинции

Онтарио, главного редактора “Энциклопедии народов Канады”.

Его научные интересы увязаны с изучением истории Украины и Подкарпатской Руси, этнических групп современной Канады и проблем национализма и этнических групп приграничья. Творческий багаж П.-Р.Магоция составляет более 600 научных и научно-публицистических трудов с проблем истории политологии, библиографии, социолингвистики и картографии, которые увидели мир в более чем 50 странах на английском, немецком, французском, китайском, украинском и другими славянскими языками.

Одновременно ученый принимает участие в деятельности Научного общества им. Т.Шевченко в Канаде, исполнительного комитета и научного совета Товарищества украино-еврейского взаимопонимания, Центра европейских, российских и евразийских исследований, Комитета словацких студий университета в Торонто и Комитета по библиографии и документоведению Американо-славистического товарищества. Профессор является многолетним консультантом Управления статистики Канады, Статистического бюро США по вопросам этнических меньшинств, консультант канадского правительства по вопросам мультикультурализма, Секретариата по христианскому экуменизму Ватикана, Института социальной антропологии им. М.Планка в Германии.

В 1980 г. П.-Р.Магоций получил ученое звание профессора, в 1996 г. избран действительным членом Канадской королевской академии наук, ныне – академик Международной славянской академии наук в Киеве.

Обосновано тезис о системном научном и научно-педагогическом сотрудничестве известного историка с Каменец-Подольским национальным университетом имени Ивана Огиенко, что выразилось в его регулярных встречах с научно-педагогическими работниками и студентами ВУЗа, чтении лекций для студентов и магистрантов исторического факультета, презентации своих многочисленных трудов, участии в работе редакционной коллегии специального научного издания “Вестник Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко. Исторические науки”.

Ключевые слова: Павел-Роберт Магоций, американо-канадский историк, университет в Торонто, сотрудничество, почетный профессор, Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко.

Одержано 30 вересня 2016 року